

Wanneer heb ik recht op een verhoogde arbeidsongeschiktheidsuitkering?

In bijzondere omstandigheden heeft u mogelijk recht op een verhoogde uitkering.

Hieronder wordt toegelicht hoe dat zit voor de WAO, de Wajong en de WAZ. De tekst is nog van 2000, maar ook voor de WIA gelden vergelijkbare regels. Als u volgens onderstaande toelichting meent in aanmerking te komen voor een verhoogde uitkering kunt u daarover contact opnemen met UWV.

HB 2000.1

EEN VERHOOGDE WAO-, WAJONG OF WAZ-UITKERING BIJ HULPBEHOEVENDHEID

Hebt u een uitkering op grond van de WAO, WAZ of WAJONG?

Dan is het onder bepaalde voorwaarden mogelijk een verhoogde uitkering te krijgen. Er moet dan sprake zijn van 'hulpbehoevendheid'. Dit is geregeld in artikel 22 van de WAO, artikel 10 van de WAZ en artikel 9 van de WAJONG (en voor 1 januari 1998 in artikel 13 van de AAW).

De uitkering kan maximaal worden verhoogd tot 100% van het dagloon of vervolgdagloon bij de WAO (normaal is dit 70%) en maximaal tot 100% van het wettelijk minimumloon bij de WAZ en WAJONG (normaal 70%). In bepaalde gevallen wordt de uitkering niet verhoogd tot 100% maar tot 85%.

Bent u voor een groot deel op de hulp van anderen aangewezen voor uw verzorging, dan kunt u mogelijk voor een verhoogde uitkering in aanmerking komen. De voorwaarden zijn:

1. Uw uitkering moet worden berekend naar de mate van arbeidsongeschiktheid van 80 tot 100%.
2. U moet in een althans voorlopig blijvende toestand van hulpbehoevendheid verkeren.
3. U moet daardoor geregeld oppassing en verzorging nodig hebben.

Deze voorwaarden zijn in de loop van de tijd verschillend geïnterpreteerd. Hieronder wordt het huidige beleid op dit punt beschreven. Op grond van LISV-mededeling M 99.012 (Staatscourant 1997, 37) en jurisprudentie van de Centrale Raad van Beroep (23 januari 1998) zijn de uitvoeringsinstellingen aan dat beleid gebonden.

- 1. Uw uitkering moet worden berekend naar de mate van arbeidsongeschiktheid van 80 – 100 %.**

Dit betekent dat er niet alleen een arbeidsongeschiktheidspercentage van 80 - 100% moet zijn vastgesteld, maar dat de uitkering ook daadwerkelijk naar die mate van arbeidsongeschiktheid moet zijn berekend. De regeling is dus niet van toepassing tijdens de wachttijd die geldt bij de overgang van een lager naar een hoger arbeidsongeschiktheidspercentage

- 2. U moet in een althans voorlopig blijvende staat van hulpbehoevendheid verkeren.**

- * 'Althans voorlopige blijvende staat' betekent dat de hulpbehoevendheid een half jaar duurt of naar verwachting een half jaar zal duren.
- * 'Hulpbehoevendheid' betekent dat u hulp nodig heeft bij allerlei handelingen die u als

gevolg van uw ziekte of gebrek niet zelfstandig kunt verrichten. Hierbij gaat het om steeds terugkerende handelingen die nodig zijn om het leven van alledag te kunnen leiden. Bijvoorbeeld hulp bij het verplaatsen in huis, bij het aan- en uitkleden en bij het gaan liggen en zitten.

3. U moet daardoor geregeld oppassing en verzorging nodig hebben

Om na te gaan of u in aanmerking komt voor een verhoogde uitkering, en of de verhoging tot 85% of tot 100% zal gaan moet het volgende worden onderzocht:

- * Hebt u hulp nodig bij nagenoeg alle essentiële levensverrichtingen of slechts bij sommige?
- * Moet er min of meer continu iemand op u passen of bent u slechts aangewezen op geregelde handreikingen door derden?

Daarbij wordt ook betrokken of en hoe vaak u een dagverblijf of een school voor speciaal of regulier onderwijs bezoekt (meer of minder dan 4 dagen per week?). Hoe meer u dat doet, hoe minder hulp en oppas er nodig is, is de redenering.

Aan de hand van een ingewikkeld schema wordt vervolgens nagegaan of u in aanmerking komt voor de verhoging en zo ja, voor welk percentage. Zie bijlage 1.

4. Wanneer u bent opgenomen in een verpleeghuis of andere inrichting

De verhoging vindt niet plaats wanneer u bent opgenomen in een verpleeghuis of andere inrichting en de kosten van het verblijf door de ziektekostenverzekering worden betaald. Wanneer u deze kosten zelf betaalt, kan de uitkering wel worden verhoogd.

Bronnen:

- Wettekst WAO, WAJONG en WAZ
- Naslag gevalsbehandeling Sociale Verzekering

Bijlagen:

1. Schema
2. Ophoging van uitkering en de gevolgen (Uit: Aanzet, september 1996)

BIJLAGE 1: SCHEMA

In het schema hieronder kunt u per kolom (verticaal) bekijken of u voldoet aan de aangekruiste voorwaarden. Zo ja, dan kan uw uitkering verhoogd worden tot het onderaan die kolom vermelde percentage.

Hulp nodig bij alle of nagenoeg alle essentiële, dagelijks terugkerende levensverrichtingen	X		X		X		X
Hulp nodig bij sommige essentiële, dagelijks terugkerende levensverrichtingen		X		X		X	
Noodzaak van min of meer continue oppassing	X	X			X	X	
Er is sprake van geregelde handreikingen door derden			X	X			X
Bezoekt ten minste vier dagen per week een dagverblijf of school voor speciaal of regulier onderwijs					X	X	X
Verhoging uitkering tot	100%	100%	100%	85%	85%	85%	85%

Ophoging van uitkering en de gevolgen

Haal je recht is een rubriek over de rechten van mensen met een handicap en hoe die, desnoods voor de rechter, afgedwongen kunnen worden. Met informatie over wetten en regelingen, resultaten van bezwaar- en beroepsprocedures en achtergronden. De informatie wordt samengesteld in overleg met het Adviespunt Handicap en Recht, het samenwerkingsverband voor individuele belangenbehartiging van ANIB, GON, AVO-Welzijn en de Gehandicaptenraad. Heeft u naar aanleiding van deze rubriek behoefte aan een persoonlijk advies, neem dan contact op met de plaatselijke adviseur of consulent van het Adviespunt. Namen en adressen zijn te krijgen bij het Adviespunt Handicap en Recht, Postbus 1424, 3500 BK Utrecht, telefoon (030) 2334598.

Foto: Gerard Roes, Utrecht

Een voorbeeld. Karel heeft een spierziekte. Die ziekte schrijdt langzaam voort, zodat hij meer en meer afhankelijk wordt van hulp van anderen. Hij kan nog wel zelfstandig wonen, maar wel met heel veel ondersteuning. Ook als Karel zich wil verplaatsen, moet hij beroep op anderen doen. Werken doet Karel niet meer. Omdat zijn ziekte steeds meer beperkingen met zich meebracht, is hij uiteindelijk in een Fokus-woning gaan wonen. Door alle aanpassingen in de woning en door de aanwezigheid van ADL-assistentie kan hij toch zo zelfstandig mogelijk leven. De ADL-hulp is echter niet voortdurend beschikbaar. Karel doet daarom regelmatig een beroep op de hulp van zijn partner en van allerlei vrienden en kennissen. Omdat hij niet wil dat mensen dat steeds maar

belangeloos doen, stelt hij daar wel eens wat tegenover. Die kleine cadeautjes kosten geld. En dat geld heeft Karel eigenlijk niet. Op een zeker moment hoorde hij dat er een mogelijkheid was

Het stelsel van uitkeringen ligt in Nederland voortdurend onder vuur. Steeds komen er berichten los wat de regering van plan is met de WAO of de AAW. Tot op heden krijgen mensen maximaal zeventig procent van hun laatst verdiende loon uitgekeerd. Dat gaat echter niet voor iedereen op. Er zijn voor sommige mensen wettelijke mogelijkheden om een aanvulling te krijgen tot 85 of zelfs 100%. Veel mensen die daarvoor wel in aanmerking kunnen komen, kennen het bestaan van deze regeling niet.

om extra geld te krijgen voor het decken van die kosten. Er zou een regeling bestaan voor als iemand 'in een voortdurende toestand van geregelde oppassing en verzorging verkeert'. WAO- en AAW-uitkeringen zouden daardoor opgehoogd kunnen worden van 70% naar 100%.

Ophoging

Een beperking hebben, betekent maar al te vaak dat er veel gevraagd moet worden van anderen. Karel, uit het voorbeeld, merkte dat ook. Hij stelde daar iets tegenover. Zulke kosten lopen in de papieren en zijn nergens te verhalen. Om hierin tegemoet te komen heeft de bedrijfsvereniging de mogelijkheid om de AAW- of WAO-uitkering op te hogen tot 100% van het dagloon. Dat is geregeld in artikel 22 van de WAO en artikel 13 van de AAW. Normaal gesproken is die uitkering 70% van het dagloon bij 80 tot 100% arbeidsongeschiktheid. Naarmate de WAO-uitkering dus hoger is, wordt het bedrag extra ook hoger. In de wet is omschreven in welke gevallen verhoging wordt toegekend. Dat is wanneer iemand in een 'althans voorlopig blijvende toestand van hulpbehoevendheid verkeert, welke geregeld oppassing en verzorging nodig maakt'.

In het verleden werden zeer strenge voorwaarden gesteld om voor verhoging van de uitkering in aanmerking te komen. Mensen moesten zo goed als niets meer zelf kunnen. Ze moesten geholpen worden bij vrijwel alle dagelijkse activiteiten, zoals in en uit bed komen, wassen, aankleden, naar de WC, eten, enzovoorts. Daarbij

zouden ze ook niet alleen gelaten kunnen worden, bijvoorbeeld omdat de kans op vallen zou bestaan. Pas dan nam de bedrijfsvereniging aan dat er sprake was van de noodzaak tot geregelde oppassing en verzorging. In dat geval werd de uitkering ook wel verhoogd tot 100%.

Voldeed iemand niet aan die voorwaarden, dan werd de aanvraag afgewezen. Het was dus alles of niets. Een paar jaar geleden is de rechter (Centrale Raad van Beroep) gevraagd zich te buigen over deze kwestie. De uitspraak was dat bedrijfsverenigingen de wet niet goed uitvoerden. In de wet stond immers dat de verhoging tot ten hoogste 100% kon plaatsvinden. Verhogingen tot bijvoorbeeld 85% zouden volgens de rechter ook mogelijk moeten zijn.

Vervolgens is er een nieuw beleid ontwikkeld dat voor veel mensen van groot belang kan zijn. Er gelden nu twee soorten voorwaarden:

- Wanneer iemand voldoet aan de zeer strenge voorwaarden, zoals die in het verleden ook golden, dan blijft de verhoging tot 100% staan.

- Wanneer iemand een deel van de tijd in een instelling verblijft of op een andere manier verzorging en hulp ontvangt (bijvoorbeeld in een Fokus-woning),

maar verder wel aan de (strenge) voorwaarden voldoet, kan er een verhoging tot 85% worden gegeven. Mensen die iets minder oppassing en verzorging nodig hebben, maar wel geheel thuis worden verzorgd, hebben ook recht op verhoging tot 85%. Karel die gehoord had van de verhoging tot 100% is ook zijn licht op gaan steken bij de bedrijfsvereniging. Hij had het voordeel dat anderen de strijd met de rechter al waren aangegaan. Karel kreeg echter ook nog te maken met een twijfelende bedrijfsvereniging.

Bedrijfsverenigingen blijken immers niet zo scheutig met het verstrekken van de ophoging. Hij zou uiteindelijk de 15% extra uitkering wel hebben gekregen. Op het laatste moment heeft hij zijn aanvraag ingetrokken, omdat bleek dat die extra uitkering bij zijn belastbaar inkomen werd geteld. Hij had gehoord dat dat wel eens nadelige gevolgen zou kunnen hebben voor bijvoorbeeld de inkomensgrens binnen de Wet Voorzieningen Gehandicapten, de Bijzondere Bijstand en de Huursubsidie.

Nadelig

Hoe zit het nu precies? Al vrij snel nadat de nieuwe regels van de bedrijfsvereniging gingen gelden, kwam dit probleem om de hoek kijken. De mensen die voor de rechter hun ophoging zo zuur hadden bevochten, leken zichzelf in de vingers te snijden. Ook de mensen die 'lekker' waren gemaakt met de mogelijkheid, lieten zich afschrikken door die neveneffecten. Een Kamerlid van Groen Links die dit probleem hoorde, stelde in oktober 1994 kamervragen aan de toenmalige staatssecretaris Wallage van Sociale Zaken. Hij antwoordde dat de verhoging niet mee mocht tellen voor het bepalen van de draagkracht voor de Bijzondere Bijstand of de Wet Voorzieningen Gehandicapten. Een horde was genomen. Er bleven echter nog enkele obstakels bestaan. Bij het vaststellen van het belastbaar inkomen wordt het volledige bedrag als inkomen meegeteld. Het is bij slechts weinigen bekend dat

in de toeslagenwet een aparte regeling voor de verhoging is opgenomen. Slechts een klein deel telt als inkomen: 19%. Van de verhoging (het extra percentage) moet dus 81% buiten schot blijven voor de bepaling van het belastbaar inkomen. Echter, het totale inkomen - dus de 70% plus de ophoging - is wel als uitgangspunt genomen voor andere regelingen. Dat gebeurde bij vaststelling van eigen bijdragen voor de AWBZ (thuiszorg) en de hoogte van de Individuele Huursubsidie (IHS). Voor veel mensen bleek dat zij daardoor minder (of zelfs geen) huursubsidie ontvingen en de eigen bijdragen voor de AWBZ omhoog gingen.

Huursubsidie

Inmiddels is die kwestie ook voorgelegd aan de rechter. Elisa had namelijk te maken met een verlaging van de huursubsidie als gevolg van de ophoging van haar uitkering. Zij vroeg voor de periode van 1 juli 1993 tot 30 juni 1994 huursubsidie aan. Half september hoort zij dat zij een subsidie ontvangt van f 3.900,-. Daarbij is uitgegaan van een belastbaar inkomen dat lager is dan f 23.700,-. Op 31 mei 1994 krijgt Elisa een nieuwe beslissing, waarin het nieuwe subsidiebedrag wordt verlaagd tot f 2340,-. De verlaging van f 1560,- is het gevolg van navraag van de staatssecretaris bij de belastingdienst. Daaruit bleek dat het belastbaar inkomen van Elisa f 29.822,- bedroeg. Elisa is het met die beslissing niet eens, omdat de

extra inkomsten volgens haar niet moeten worden gezien als inkomsten, maar als toeslag voor geregelde verzorging en oppassing.

Grote vraag die de rechter kreeg voorgelegd was of de ophoging bij het belastbaar inkomen geteld mocht worden of niet. Daarvoor werd het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu (VROM) op het matje geroepen. Dit ministerie is immers verantwoordelijk voor de uitvoering van de Individuele Huursubsidie.

De rechter heeft inmiddels Elisa in het gelijk gesteld. Hij vond de argumenten van het ministerie van VROM niet sterk genoeg voor een verlaging van het huursubsidiebedrag. De rechter meende dat als het ministerie denkt dat de ophoging niet daadwerkelijk gebruikt wordt voor vergoeding van extra kosten voor oppassing en verzorging, het ministerie dat per individu moet toetsen. Het kan geen grondregel zijn dat de ophoging bij het belastbaar inkomen wordt geteld, zo meende de rechter.

Gevolgen

De uitspraak van de rechter heeft gevolgen voor vele anderen die denken in aanmerking te komen voor de ophoging. Nu duidelijk is dat de ophoging niet zonder meer als belastbaar inkomen geldt, zijn de meeste hindernissen uit de weg geruimd. Karel, die de uitspraak ook hoorde, heeft inmiddels weer bij de bedrijfsvereniging aan de bel getrokken om zijn ophoging

toch te kunnen krijgen. Mensen die in aanmerking denken te komen voor de ophoging kunnen nu in elk geval met een geruster hart een aanvraag indienen.

Dan blijft nog een ander punt bestaan, wat meer principieel is. Volgens verschillende belangenorganisaties, waaronder de ANIB en de GON, is deze manier van toeslagen verstrekken niet geheel rechtvaardig. Ten eerste krijgen mensen met een hogere basisuitkering (de 70%) ook een hogere toeslag. Ten tweede is de toeslag gekoppeld aan de uitkering. Mensen die geen uitkering (meer) ontvangen, kunnen ook niet in aanmerking komen voor een toeslag om daarvan extra kosten voor verzorging en oppassing van te betalen. Het zou in feite zo moeten zijn, is de redenering, dat er een budget komt voor alle mensen die wegens hulpbehoefte een groot beroep op anderen moeten doen voor hulp. Een dergelijk budget zou veel meer recht kunnen doen aan de situatie waarin mensen zich bevinden. Uiteraard, zo menen bijvoorbeeld de ANIB en de GON, moet dat budget niet bij het inkomen worden geteld.

Of deze situatie ooit wordt bereikt, is niet duidelijk. De vele vraagtekens over ophoging zouden in elk geval weggenomen kunnen worden met een dergelijk budget. Misschien dat ooit eens een ambtenaar zich op het hoofd krabt bij het geharrewar rond de ophogingen en zich vervolgens over het papier buigt om zo'n regeling op te stellen.

(rk)

Om privacy-redenen zijn de namen van de personen die voorkomen in dit artikel gewijzigd.

Bij het samenstellen van deze rubriek is onder andere gebruik gemaakt van een artikel van Matthijs Vermaat, verschenen in het blad Hefaiastos, juli 1993, van een artikel van Eric Gussekloo, verschenen in Regel-Recht nummer 6, september 1996 en van informatie van het Adviespunt Handicap en Recht.

Hoe aanvragen

Iedereen die in aanmerking wil komen voor ophoging van de AAW- of WAO-uitkering moet daarvoor bij zijn bedrijfsvereniging zijn. Mocht de bedrijfsvereniging om de een of andere reden besluiten geen ophoging toe te kennen, dan kan contact opgenomen worden met het Adviespunt Handicap en Recht, Postbus 1424, 3500 BK Utrecht, tel: (030) 2334598 of met de Stichting De Ombudsman, Postbus 1700, 1200 BS Hilversum, tel: (035) 6722722.

Mensen die ook een korting hebben gekregen op hun huursubsidie, kunnen verwijzen naar de uitspraak in de zaak tussen het ministerie van VROM en Elisa (om privacyredenen is haar echte naam niet genoemd). Het betreft hier de uitspraak van de Arrondissementsrechtbank Arnhem van 25 juni 1996, zaaknummer 94/3492.